

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย

ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Fostering Public Consciousness Citizenship in Democracy

of Students Phuket Rajabhat University

ประสงค์ โตนอด¹, สุเชาว์น มีหนองหว้า², รัชยา ภัคดีจิตต์³ และฐิติมา ให้อยอง⁴

Prasong Tanod¹, Suchao Meenongwah², Rachaya Pakdeejit³ and Thitima Holomyong⁴

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3,4}

College of Innovation Management Rajamagala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2,3,4}

E-mail: ¹prasong.tanod@yahoo.com; ²suchaome@yahoo.com

Retrieved September 1, 2022; Revised October 12, 2022; Accepted November 2, 2022

DOI: 10.14456/jappm.2022.20

บทคัดย่อ

การศึกษางานวิจัยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัญหาความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในระบบประชาธิปไตย (2) เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากปัญหาความเป็นพลเมือง (3) เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา โดยมีระเบียบวิธีการวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร ซึ่งเป็นการศึกษาจากงานวิจัยของนักวิชาการ เอกสารทางราชการ และข้อมูลบันทึกของหน่วยงาน การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการสัมภาษณ์นักศึกษา 5 คน ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะครุศาสตร์ และคณะเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิดมีจัดเตรียมชุดคำถาม และวิธีการสัมภาษณ์แบบยืดหยุ่นบรรยากาศเป็นกันเองเหมือนการใช้ชีวิตประจำวัน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 45 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในระบบประชาธิปไตยนักศึกษาจะให้ความสำคัญในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด เพราะว่า ผลประโยชน์ของสังคมเป็นผลประโยชน์ของสาธารณะที่ทุกคนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน และไม่มีใครที่สามารถแสดงเป็นกรรมสิทธิ์เพียงคนเดียวได้ แต่ทุกคนต้องช่วยกันปกป้อง รักษาร่วมกันผลประโยชน์ของสาธารณะให้คงอยู่อย่างยั่งยืน และควรให้ภาครัฐดำเนินการทางกฎหมายผู้ที่ทำลายผลประโยชน์สาธารณะโดยเด็ดขาด

2. นักศึกษาให้ความสำคัญผลกระทบที่เกิดจากปัญหาความเป็นพลเมืองต่อบุคคลมากที่สุด เพราะว่า ในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งกฎหมาย

ให้การรับรองและคุ้มครองในการแสดงออกในด้านสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล แต่ต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย และถ้าบุคคลใดไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหายบุคคลนั้นสามารถไปฟ้องร้องให้ภาครัฐใช้กฎหมายมาลงโทษบุคคลนั้นได้

3. นักศึกษาให้ความสำคัญแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะความเป็นพลเมืองในด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับคุณธรรมมากที่สุด เพราะว่าความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นเรื่องที่สำคัญต่อบุคคลในการปฏิบัติงาน การดำเนินชีวิตประจำวันที่จะก่อให้เกิดคุณธรรม และจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่นนำไปปฏิบัติที่จะช่วยให้สังคมส่วนรวมมีความเจริญก้าวหน้ารวมทั้งการพัฒนาประเทศสามารถนำไปสู่เป้าหมายให้สำเร็จได้

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง; จิตสำนึกสาธารณะ; ความเป็นพลเมือง และประชาธิปไตย

Abstract

The purposes of the research of are to study (1) the citizenship problems of students in democracy, (2) the impacts of citizenship problems, (3) the ways of fostering the public consciousness of the citizenship students. The research methodology contains documentary research, formal document, and official data records. The in-depth interviews relating students of 5 faculties included: Humanity and Social Science, Management Science, Science and Technology, Education and Agricultural Technology. It is an unstructured the in-depth interview. The open end question forms and flexible interview methods are set for specific random sampling pattern in the friendly atmosphere of daily life. The samples are 45 persons.

The research results were found as follows;

1. for the citizenship problems of students in democracy, social responsibility can be the most significance because the social benefit belongs to public for united possession and conserved sustainability. Whoever, causing injury to the social benefit, should be executed under the laws by the public sector immediately

2. for the impacts of citizen problems, individuals can be the most significance because the democracy society has the equality of civil rights and liberty. Any person, violating the rights and liberty of the other person caused injury to such person, should be filed and punished by the public sector

3. for the ways of fostering public consciousness of the citizenship students, morality can be the most significance because self-sincerity and responsibility are important to individuals in daily life. The other person can adapt this good model to build the growth of society, country development and goal achieved.

Keywords: Fostering; Public Consciousness; Citizenship and Democracy

บทนำ

ในปัจจุบันโลกก้าวไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี รวมทั้งการติดต่อสื่อสารอย่างรวดเร็ว ดังนั้นทุกประเทศจะต้องมีการพัฒนาประเทศเพื่อให้ก้าวทันกับการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศนั้น จึงทำให้คนในสังคมต่างก็แข่งขันในการหารายได้เพื่อบริหารชีวิตในครอบครัวและตนเองจึงทำให้เกิดการเอาเปรียบกันทำให้เห็นผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม บางครั้งถึงกับมีการทุจริตเอาทรัพย์สินขององค์การมาใช้เป็นทรัพย์สินส่วนตัว จึงทำให้บางคนขาดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อองค์การ ดังนั้นจึงทำให้คนในสังคมมีค่านิยมสูงที่ต้องแสวงหาผลประโยชน์ของส่วนรวมมาเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว มีการแสวงหาทรัพย์สินเงินทอง รวมทั้งอำนาจในการแสวงหาผลประโยชน์จึงทำให้คนในสังคมละเลยการพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงทำให้เกิดสภาวะขาดความสมดุลทั้งทางด้านจิตใจ และวัตถุจึงทำให้คนในสังคมซึ่งเป็นพลเมืองขาดความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบ “ประชาธิปไตย” ไม่เพียงแต่จะต้องมีกติกา หรือรัฐธรรมนูญที่จะกำหนดรูปแบบหรือ ระบบที่ใช้ในการปกครองประเทศภายใต้หลักการดังที่ได้กล่าวมาเท่านั้น สิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันก็คือ คน หรือประชาชนผู้ซึ่งเป็น “เจ้าของประเทศ” ที่มีสิทธิเสรีภาพในประเทศอย่างเสมอภาคกัน จะต้องมีความสามารถในการปกครองตนเอง ระบอบประชาธิปไตยที่เป็นการปกครอง โดยประชาชน หรือการปกครองที่ ประชาชนปกครองตนเอง จึงจะประสบความสำเร็จได้

คำว่า “พลเมือง” ของระบอบประชาธิปไตย จึงไม่เหมือนกับ “พลเมือง” ของการปกครองระบอบอื่น ๆ “พลเมือง” ของการปกครองระบอบอื่นจะมีคุณสมบัติอย่างไรจะขึ้นอยู่กับอำเภอใจของผู้เป็นเจ้าของอำนาจของประเทศจะกำหนดให้เป็น ขณะที่ “พลเมือง” ของระบอบประชาธิปไตย จะเป็นเจ้าของประเทศ “พลเมือง” ของระบอบประชาธิปไตย จึงมีอิสรภาพในการเลือกวิถีชีวิต และมีสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาคกัน แต่ถ้าทุกคนต่างใช้สิทธิเสรีภาพของตนโดยไม่รับผิดชอบ ไม่คำนึงถึงสิทธิของเจ้าของประเทศคนอื่น ไม่คำนึงถึงส่วนรวม หรือเห็นแต่ประโยชน์ของตนเอง สังคมก็ย่อมเต็มไปด้วยความวุ่นวาย มีแต่ปัญหาและประชาธิปไตย หรือ “การปกครองตนเองของประชาชน” ก็ย่อมไปไม่รอด เพราะประชาธิปไตยมิใช่ระบอบการปกครอง ตามอำเภอใจ หรือใครอยากจะทำอะไรก็ทำโดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม อิสรภาพของ “พลเมือง” จึงมิใช่อิสรภาพตามอำเภอใจ หากเป็นอิสรภาพที่ควบคู่กับความรับผิดชอบต่อส่วนรวม คือรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ดังนั้น “ความเป็นพลเมือง” (citizenship) ของระบอบประชาธิปไตยจึงหมายถึง การเป็นสมาชิกของสังคมที่มี อิสรภาพ ควบคู่กับ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมี สิทธิเสรีภาพ ควบคู่กับหน้าที่ โดยมีความสามารถในการยอมรับความแตกต่าง และเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมต่อความเป็นไปและการแก้ปัญหาของสังคมของตนเอง (Turner, 2000)

ในประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอาจมีการให้นิยามคุณสมบัติของ “ความเป็นพลเมือง” ที่แตกต่างกันบ้าง แต่โดยสรุปแล้ว “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยลักษณะ

หกประการดังต่อไปนี้คือ หนึ่ง รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ สอง เคารพสิทธิผู้อื่น สาม เคารพความแตกต่าง สี่ เคารพหลักความเสมอภาค ห้า เคารพกติกา และ หก รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม (Hahn, 1999)

ในสังคมประเทศแบบประชาธิปไตยมีพลเมืองอาศัยร่วมกันหลากหลายเชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนา ซึ่งคนเหล่านี้ต้องมีความสัมพันธ์กันในหลายเรื่อง อาทิ อาชีพ ธุรกิจ การค้าขาย รวมทั้งการเข้าสังคมในพิธีกรรมต่างๆ โดยแต่ละคนต่างก็มีสถานภาพ บทบาท และหน้าที่แตกต่างกันไป แต่หากสมาชิกที่มาเข้าสังคมร่วมกันขาดจิตสำนึกสาธารณะจะส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว และประเทศชาติ รวมทั้งประชาคมโลกอีกด้วย ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ได้แก่ (ธนพรรณ ธานี, 2549 และรุ่งรัตน์ เฟื่องสวย, 2550)

1) ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหา เช่น สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง และผู้อื่น กล่าวคือ เมื่อตนเองขาดความใส่ใจในสังคมไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนตามศักดิ์ และสิทธิที่ตนมีย่อมจะเป็นการสร้าง ความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เช่น มีหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ แต่ไม่ปฏิบัติตามให้เป็นไปตามกฎหมาย ย่อมเกิดปัญหาตามมาทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น เป็นต้น

2) ผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา เช่น ครอบครัวมีความสามัคคีลดน้อยลงครอบครัวเกิดการทะเลาะเบาะแว้ง เป็นต้น ครอบครัวไทยในปัจจุบัน เป็นครอบครัวขนาดเล็ก นอกจากพ่อแม่แล้ว ใน ครอบครัวหนึ่ง ๆ จะมีลูก 2-3 คนเท่านั้น เพราะไม่สามารถเลี้ยงดูลูกที่มีมากมายได้ ลูกที่ไม่มาก พ่อแม่สามารถเลี้ยงดูได้ค่อนข้างจะดีและมีคุณภาพ นอกจากให้การศึกษา ในสถาบันการศึกษาแล้ว พ่อแม่ยังช่วยกันอบรมสั่งสอนในด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับลูก ๆ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ครอบครัวจะมีแต่ความสุข และความอบอุ่น ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในกรณีที่ครอบครัวขาดผู้นำที่ดี พ่อแม่แยกทางกัน ลูก ๆ ขาดความอบอุ่น พึ่งพ่อแม่ไม่ได้ กลับต้องไปพึ่งพาเพื่อน ๆ เด็กและเยาวชน ต่างคนก็ต่างไปพึ่ง ยาเสพติดแทน ครอบครัวเริ่มอ่อนแอสิ้นคลอน นับว่าเป็นผลกระทบกับสังคมส่วนรวมในอนาคต เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุด ถ้าครอบครัวมีปัญหา ก็จะส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคมภายนอกในเรื่องจิตสาธารณะอย่างแน่นอน

3) ผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดปัญหา ถ้าคนในชุมชนขาดจิตสาธารณะ ต่างคนต่างอยู่ไม่มีใครสนใจใคร ชุมชนเริ่มอ่อนแอยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง เพราะชุมชนขาดการพัฒนาขาดศูนย์รวมทางจิตใจ ขาดผู้นำที่ดี และเข้มแข็ง สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมเนื่องจากการเห็นแก่ตัวไม่ยอมเสียสละกลัวเสียทรัพย์ รวมทั้งต้องเสียเวลาที่ต้องมาช่วยเหลือชุมชน เมื่อชุมชนขาดการพัฒนา อาชญากรรมในชุมชนย่อมเกิดขึ้น อันจะส่งผลให้ชุมชนเกิดการล่มสลายในอนาคต

4) ผลกระทบต่อประเทศ ย่อมรับผลจากครอบครัว จากชุมชน ถ้าครอบครัวและชุมชนขาดจิตสาธารณะ ขาดความความเข้มแข็ง ประเทศชาติก็ย่อมเกิดวิกฤตการณ์ภายในทุกด้านผู้นำประเทศแก้ปัญหาไม่ได้เพราะบุคลากรในประเทศขาดการเสียสละ มีการเบียดเบียนทำลายทรัพยากร และสมบัติที่เป็นส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง เหมือนปลวกที่คอยแทะกินเนื้อไม้ ประเทศชาติตกอยู่ในสภาพที่ล้าหลัง

ไม่สามารถต่อสู้กับชาติอื่นที่อยู่ข้างเคียงได้ เพราะขาดพลังและความร่วมมือของคนในสังคม แม้ว่าผู้นำประเทศ จะนำมาตรารการใด ๆ ออกมาใช้ ประชาชนก็จะขัดขวางไม่ให้ความร่วมมือ เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก แก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและกลุ่มของตน การทุจริตคอร์รัปชันจึงเกิดขึ้น ผลที่ตามมาคือ การล่มสลายของชาติ

จากปัญหา และผลกระทบที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับประชาชนในสังคมประเทศชาติโดยให้คนในสังคมได้มีความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม มีคุณธรรมจริยธรรม ที่เห็นต่อผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน และประเทศชาติ ซึ่งถ้าได้เสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้คนในสังคมแล้วก็จะทำให้คนในสังคมไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ไม่แก่งแย่งผลประโยชน์ของส่วนรวมมาเป็นผลประโยชน์ส่วนตน นอกจากนี้จะทำให้คนในสังคมมีความเข้มแข็งอุทิศตนเองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม และประเทศชาติ และจะส่งผลให้มีการพัฒนาบุคคลมีความเข้มแข็ง มีก้าวหน้าในหน้าที่ทำงาน และจะส่งผลทำให้ประเทศชาติมีการพัฒนาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างเข้มแข็ง และมีความยั่งยืนต่อไป ซึ่งแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะในการพัฒนาบุคคล (มานิต มานิตเจริญ, 2547; ศูนย์เครือข่ายองค์ความรู้สาธารณะด้านการจัดการทุนมนุษย์, 2550; กุลทิพย์ ศาสตรระจุ, 2551 และ อริสา สุขสม, 2554)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากปัญหาความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายความเป็นพลเมือง

สำหรับคำว่า พลเมืองนั้นมีพัฒนาการมาจากการที่ในประเทศตะวันตกได้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตยซึ่งก็คือการเปลี่ยนราษฎรให้เป็นพลเมือง โดยลักษณะของพลเมืองก็คือราษฎรที่นอกจากเสียภาษีและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองแล้ว ยังต้องมีอำนาจและบทบาททางการเมือง กล่าวคืออย่างน้อยต้องมีสิทธิไปเลือกตั้ง แต่ที่ยิ่งไปกว่านั้นคือมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ต่อทางการเมืองหรือต่อประเทศชาติ รวมถึงยังมีสิทธิเข้าไปร่วมในการทำกิจต่าง ๆ เพื่อส่วนรวมร่วมกับภาครัฐด้วย ซึ่งจากแนวความคิดของนักวิชาการไทยทั้งสองท่านนั้นสามารถสรุปความแตกต่างระหว่างคำว่าราษฎร (subject) และพลเมือง (Citizenship) ได้ดังนี้

1. ราษฎรนั้นเป็นรับกฎหมายนโยบายและกิจการหรือกิจกรรมของรัฐ พลเมืองจะเป็นฝ่ายรุกเพื่อเรียกร้องกฎหมาย นโยบาย และกิจการของรัฐตามที่ตนเองเห็นพ้องต้องกัน

2. ราษฎรที่ดื้อนั้นเป็นฝ่ายรับและว่านอนสอนง่าย ส่วนพลเมืองที่ดื้อนั้นต้องเป็นฝ่ายรุกได้ และต้องไม่เฉื่อยชาหรือเชื่องช้า

3. ราษฎรมักจะคิดว่าตนเองเป็นผู้้น้อย ส่วนพลเมืองจะคิดว่าตนมีสิทธิมีเสียงส่วนร่วมในบ้านเมือง แต่อย่างไรก็ดีคำว่าพลเมืองในต่างประเทศนั้นปรากฏมีมานานแล้วตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ และในปัจจุบันนี้เรื่องของพลเมืองได้กลายเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่ได้มีการพูดถึงกันอย่างกว้างขวางในวงวิชาการ จึงขอยกตัวอย่างคำความหมายที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศดังนี้

Smart, et al. (2000) อธิบายว่า จิตสำนึกพลเมือง (Civic Mindedness) หมายถึง ทศนคติและพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นเกี่ยวกับชุมชนและการเมือง เป็นความรับผิดชอบของตนที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมและอุทิศชีวิตให้แก่การเมืองและชุมชนของตน นอกจากนี้ยังมองว่าเป็นทุนทางสังคมที่จะทำให้เกิดประโยชน์ด้านความไว้วางใจและการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนในชุมชน

Thomson (1970) ได้กล่าวสั้น ๆ ว่า ความเป็นพลเมืองหมายความว่าความสามารถทั้งในปัจจุบันและในอนาคตที่จะมีส่วนในการกำหนดแนวทางในการการเมืองจากที่ได้กล่าวไปทั้งหมดนี้คือลักษณะและความหมายของความเป็นพลเมือง ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าลักษณะของความเป็นพลเมืองนั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างลอย ๆ แต่ลักษณะของความเป็นพลเมืองย่อมเกิดขึ้นได้จากการหล่อหลอมของสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอในหัวข้อลำดับต่อไป

Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language Citizen (1989 อ้างถึงใน Banks, 2004) นิยามว่า พลเมือง (Citizen) คือ สมาชิกพื้นเมืองของรัฐหรือชาติ ซึ่งมีความจงรักภักดีต่อรัฐบาล และมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง ส่วนความเป็นพลเมือง (Citizenship) คือ สถานะของการมีสิทธิ สิทธิประโยชน์ และภาระหน้าที่ของพลเมือง

ส่วนคำว่า “จิตสำนึกพลเมือง (Civic Mindedness)” เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับ การมีส่วนร่วมของพลเมือง (Civic Participation) ความรับผิดชอบของพลเมือง (Civic Responsibility) และความผูกพันของพลเมือง (Civic Engagement) โดยภาพรวมแล้ว หมายถึง ความรู้สึกภายในด้านการมีจิตอาสาเพื่อชุมชน หรือความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชน จัดเป็นทุนทางสังคมที่จะทำให้คนมีความไว้วางใจและร่วมมือกัน ดังนั้น จิตสำนึกพลเมืองจึงมีคุณค่า เพราะจะทำให้สังคมและประชาธิปไตยเกิดความเข้มแข็งได้ (Hua & Wan, 2011)

“พลเมือง” ของระบอบประชาธิปไตย จึงไม่เหมือนกับ “พลเมือง” ของการปกครองระบอบอื่น กล่าวคือ พลเมืองของการปกครองระบอบอื่นจะมีคุณสมบัติอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับผู้เป็นเจ้าของอำนาจของประเทศจะกำหนดให้เป็น ในขณะที่พลเมืองของระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นเจ้าของประเทศ จึงมีอิสรภาพในการเลือกวิถีชีวิตและมีสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาคกัน แต่ถ้าทุกคนต่างใช้สิทธิเสรีภาพของตน

โดยไม่รับผิดชอบ ไม่คำนึงถึงสิทธิของเจ้าของประเทศคนอื่น ไม่คำนึงถึงส่วนรวม หรือเห็นแต่ประโยชน์ของตนเอง สังคมย่อมวุ่นวาย มีแต่ปัญหา ประชาธิปไตยก็ย่อมไปไม่รอด เพราะประชาธิปไตยไม่ใช่ระบอบการปกครองตามอำเภอใจหรือใครอยากจะทำอะไรก็ทำโดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม ดังนั้น อิสรภาพของพลเมืองจึงต้องควบคู่กับความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

โดยรวมแล้ว ความเป็นพลเมือง (Citizenship) ในระบอบประชาธิปไตย (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) หมายถึง การเป็นสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคม และมีสิทธิเสรีภาพควบคู่กับหน้าที่ โดยมีความสามารถในการยอมรับความแตกต่างและเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมต่อความเป็นไปและการแก้ปัญหาในสังคมของตนเอง

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาแนวคิดเรื่องพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้กำหนดให้ “พลเมือง” หมายถึง สมาชิกของชุมชนหรือสังคมที่มีอำนาจในการปกครองตนเอง มีสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ความรับผิดชอบต่อและร่วมแก้ไขปัญหของสังคม ทั้งนี้ จะต้องมีความเคารพผู้อื่น และเคารพกฎกติกาที่ใช้ร่วมกันในสังคม

ผลกระทบปัญหาเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง

ในสังคมประเทศแบบประชาธิปไตยมีพลเมืองอาศัยรวมกันหลากหลายเชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนา ซึ่งคนเหล่านี้ต้องมีความสัมพันธ์กันในหลายเรื่อง อาทิ อาชีพ ธุรกิจ การค้าขาย รวมทั้งการเข้าสังคมในพิธีกรรมต่าง ๆ โดยแต่ละคนต่างก็มีสถานภาพ บทบาท และหน้าที่แตกต่างกันไป แต่หากสมาชิกที่มาเข้าสังคมร่วมกันขาดจิตสำนึกสาธารณะจะส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว และประเทศชาติ รวมทั้งประชาคมโลกอีกด้วย ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ได้แก่ (ชนพรพรณ ธาณี, 2549 และ รุ่งรัตน์ เพ็งสวญ, 2550)

1. ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหา เช่น สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง และผู้อื่น กล่าว คือ เมื่อตนเองขาดความใส่ใจในสังคมไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนตามศักดิ์ และสิทธิที่ตนมียอมจะเป็นการสร้าง ความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เช่น มีหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ แต่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย ย่อมเกิดปัญหาตามมาทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น เป็นต้น

2. ผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา เช่น ครอบครัวมีความสามัคคีลดน้อยลงครอบครัวเกิดการทะเลาะเบาะแว้ง เป็นต้น ครอบครัวไทยในปัจจุบัน เป็นครอบครัวขนาดเล็ก นอกจากพ่อแม่แล้ว ใน ครอบครัวหนึ่ง ๆ จะมีลูก 2-3 คนเท่านั้น เพราะไม่สามารถเลี้ยงดูลูกที่มีมากมายได้ ลูกที่ไม่มาก พ่อแม่สามารถเลี้ยงดูได้ค่อนข้างจะดีและมีคุณภาพ นอกจากให้การศึกษา ในสถาบันการศึกษาแล้ว พ่อแม่ยังช่วยกันอบรมสั่งสอนในด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับลูก ๆ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ครอบครัวจะมีแต่ความสุข และความอบอุ่น ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในกรณีที่ครอบครัวขาดผู้นำที่ดี พ่อแม่แยกทางกัน ลูก ๆ ขาดความอบอุ่น พี่พ่อแม่ไม่ได้ กลับต้องไปพึ่งพาเพื่อน ๆ เด็กและเยาวชน ต่างคนก็ต่างไปพึ่ง ยาเสพติดแทน ครอบครัวเริ่มอ่อนแอสิ้นคลอน นับว่าเป็นผลกระทบกับสังคมส่วนรวมในอนาคต เพราะ

ครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุด ถ้าครอบครัวมีปัญหา ก็จะส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคมภายนอกในเรื่องจิตสาธารณะอย่างแน่นอน

3. ผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดปัญหา ถ้าคนในชุมชนขาดจิตสาธารณะ ต่างคนต่างอยู่ไม่มีใครสนใจใคร ชุมชนเริ่มอ่อนแอ ยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง เพราะชุมชนขาดการพัฒนาขาดศูนย์รวมทางจิตใจ ขาดผู้นำที่ดี และเข้มแข็ง สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมเนื่องจากการเห็นแก่ตัวไม่ยอมเสียสละกลัวเสียทรัพย์สิน รวมทั้งต้องเสียเวลาที่ต้องมาช่วยเหลือชุมชน เมื่อชุมชนขาดการพัฒนา อาชญากรรมในชุมชนย่อมเกิดขึ้น อันจะส่งผลให้ชุมชนเกิดการล่มสลายในอนาคต

4. ผลกระทบต่อประเทศ ย่อมรับผลจากครอบครัว จากชุมชน ถ้าครอบครัว และชุมชนขาดจิตสาธารณะ ขาดความความเข้มแข็ง ประเทศชาติก็ย่อมเกิดวิกฤตการณ์ภายในทุกด้านผู้นำประเทศแก้ปัญหาไม่ได้เพราะบุคลากรในประเทศขาดการเสียสละ มีการเบียดเบียนทำลายทรัพยากร และสมบัติที่เป็นส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง เหมือนปลวกที่คอยแทะกินเนื้อไม้ ประเทศชาติตกอยู่ในสภาพที่ล้าหลัง ไม่สามารถต่อสู้กับชาติอื่นที่อยู่ข้างเคียงได้ เพราะขาดพลังและความร่วมมือของคนในสังคม แม้ว่าผู้นำประเทศ จะนำมาตรารใด ๆ ออกมาใช้ ประชาชนก็จะขัดขวางไม่ให้ความร่วมมือ เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก แก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและกลุ่มของตน การทุจริตคอร์รัปชันจึงเกิดขึ้น ผลที่ตามมาคือ การล่มสลายของชาติ

ความหมายจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกสาธารณะในภาษาไทย เป็นศัพท์ใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาทศวรรษที่ผ่านมา เป็นคำที่ใช้แปลจากภาษาอังกฤษที่เรียกว่า Public consciousness/ public mind/public service/ service mind ส่วนคำแปลในภาษาไทย นอกจากใช้ว่า จิตสำนึกสาธารณะแล้ว มีคำที่ใช้ในความหมายเดียวกันคำอื่น ๆ คือ สำนึกสาธารณะ/จิตสำนึกสาธารณะ/จิตบริการ/จิตอาสา/จิตสำนึกทางสังคม เป็นต้น เมื่อวิเคราะห์ความหมายอย่างง่ายว่า จิตสำนึกที่มีต่อสาธารณะ จึงทำการศึกษาแนวคิดของคำว่า จิตสำนึก และสาธารณะ เรื่องของจิตสำนึกสาธารณะมีการศึกษาและค้นคว้ากันอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลาย ดังนี้

ชาย โพธิ์สีตา และคณะ (2550) ใช้คำว่า จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ และให้ความหมายในเชิงพฤติกรรมไว้ว่า คือ การใช้สาธารณสมบัติอย่างรับผิดชอบ หรือการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ซึ่งมีนัยสองประการ ได้แก่ 1) การรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้ และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณสมบัตินั้น ๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณสมบัติในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ 2) การเคารพสิทธิ และใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น โดยการคำนึงว่า คนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกันจะต้องไม่ยึดสาธารณสมบัตินั้นไว้เป็นของส่วนตัว และไม่ปิดกั้นโอกาสใช้ประโยชน์สาธารณสมบัติของผู้อื่น

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ และคณะ (2552) ได้ให้ความหมาย จิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตสำนึกต่อส่วนรวมไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่า หรือการให้คุณค่าแก่

การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกันเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิด หรือพฤติกรรมและการกระทำที่แสดงออก

กนิษฐา นิทัศน์พัฒนาและคณะ (2551) ได้ให้ความหมายของ จิตสำนึกสาธารณะว่า เป็นคำเดียวกับคำว่า จิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันหรือคำนึงถึงผู้อื่นที่รวมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ (2554) กล่าวว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะ คือการมีจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมคำนึงถึงความสำคัญของสิ่งอันเป็นของที่ต้องใช้ หรือมีผลกระทบร่วมกันในชุมชน เช่น ป่าไม้ ความสงบสุขของชุมชน

สยามรัฐ เรืองนาม (2552) ใช้คำว่า “ความสำนึกเชิงสังคม” หมายถึง การตื่นตัวความรู้สึกนึกคิดและความปรารถนาต่าง ๆ ของบุคคลในสังคมที่ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์ หรือปัญหาของสังคม และก่อให้เกิดพฤติกรรมการรวมตัวเป็นกลุ่มหรือองค์กร ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ หรือภาคสังคม ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน ก่อให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน

ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ (2553) กล่าวว่า คำว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” เป็นคำเดียวกับคำว่าจิตสาธารณะ ซึ่งหมายถึง ความเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ ตระหนักในสิทธิและความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รัก เรียกร้องการมีส่วนร่วม และต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2555) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2556) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่า หมายถึง ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัวมีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมพยายามฉวยโอกาสที่ช่วยเหลืออย่างจริงจัง และมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

ศรีประภา เพชรมีศรี (2554) เสนอให้ใช้คำว่า จิตวิญญาณสาธารณะซึ่ง หมายถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ หรือต่อสังคมที่บุคคลดำรงอยู่

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2554) ใช้คำว่า สำนึกทางสังคม หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม และความรู้สึกร่วมได้ร่วมเสียกับสังคม

วิรัตน์ คาศรีจันทร์ (2554) ให้ความหมายว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง กระบวนการคิดและลักษณะของบุคคล ที่มีการปฏิบัติโดยมีกระบวนการในระดับบุคคลไปสู่สาธารณะ มีความรัก และรู้สึกเป็นเจ้าของของสาธารณะ และต้องการที่จะทำประโยชน์มากกว่าที่จะรับจากสาธารณะ

สุดจิต นิमितกุล (2558) ให้ความหมายของ “จิตสำนึกสาธารณะ” คือจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง

เมื่อประมวลความหมายของจิตสาธารณะจากความหมายที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ไว้จะได้ข้อสรุปว่า จิตสาธารณะ หมายถึง ความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์ โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่ และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองว่าสามารถร่วมแก้ไขปัญหานั้นได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาร่วมกันกับคนในสังคม การกระทำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้ หรือกระทำที่ก่อให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตามหน้าที่ที่กำหนดการดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณะสมบัติรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นมีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมไปถึงการรับอาสาทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม การเคารพสิทธิของผู้อื่น การใช้ของส่วนรวมไม่ปิดกั้นในการใช้ของบุคคลอื่นมีการแบ่งปัน หรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นรูปแบบผสมผสาน (Mixed Method) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) เป็นการศึกษางานวิจัยของนักวิชาการ เอกสารทางราชการ ข้อมูลบันทึกของหน่วยงาน ตำรา และหนังสือที่เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ ความเป็นพลเมือง และแนวคิดระบอบประชาธิปไตย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) เป็นคำถามปลายเปิด มีจัดเตรียมชุดคำถามและวิธีการสัมภาษณ์อย่างยืดหยุ่น บรรยายภาคเป็นกันเองแบบการใช้ชีวิตประจำวัน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และยึดวัตถุประสงค์ของการศึกษาเป็นหลัก (ชาย โพธิ์สิตา, 2552: 167) เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ปัญหาความเป็นพลเมือง และผลกระทบเกี่ยวกับปัญหาความเป็นพลเมือง

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นแหล่งค้นคว้า เช่น ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชน

2. แหล่งข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ ตอบแบบสอบถาม และการสังเกต ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในสถานที่ราชการของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ต่อไปนี้

2.1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2.2 คณะครุศาสตร์

2.3 คณะเทคโนโลยีการเกษตร

2.4 คณะวิทยาการจัดการ

2.5 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้บอกข้อมูลซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ชั้นปีที่ 1– 4 จำนวนคณะ ๆ ละ 9 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
2. เป็นนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่คณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 1– 5 จำนวนคณะ ๆ ละ 9 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
3. เป็นนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่คณะวิทยาการจัดการชั้นปีที่ 1– 4 จำนวนคณะ ๆ ละ 9 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
4. เป็นนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นปีที่ 1– 4 จำนวนคณะ ๆ ละ 9 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
5. เป็นนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นปีที่ 1– 4 จำนวนคณะ ๆ ละ 9 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 คณะ ๆ ละ 9 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 45 คน และเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ปัญหาความเป็นพลเมือง และผลกระทบเกี่ยวกับปัญหาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
2. โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ได้ผ่านการตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ ในการออกแบบเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านเรียบร้อยแล้ว
3. เทปบันทึกเสียง
4. กล้องถ่ายรูปดิจิทัล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ สอบถาม และสังเกตเกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ปัญหาความเป็นพลเมือง และผลกระทบเกี่ยวกับปัญหาความเป็นพลเมืองจากกลุ่มตัวเป้าหมายในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าปัญหาความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในระบอบประชาธิปไตย นักศึกษาจะให้ความสำคัญในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด เพราะว่า ผลประโยชน์ของสังคมเป็นผลประโยชน์ของสาธารณะที่ทุกคนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน และไม่มีใครที่สามารถแสดงเป็นกรรมสิทธิ์เพียงคนเดียวได้ แต่ทุกคนต้องช่วยกันปกป้อง รักษาผลประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะให้คงอยู่อย่างยั่งยืน และควรให้ภาครัฐดำเนินการทางกฎหมายผู้ที่ทำลายผลประโยชน์สาธารณะโดยเด็ดขาด

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาให้ความสำคัญผลกระทบที่เกิดจากปัญหาความเป็นพลเมืองต่อบุคคลมากที่สุด เพราะว่า ในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งกฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองในการแสดงออกในด้านสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล แต่ต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย และถ้าบุคคลใดไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหายบุคคลนั้นสามารถไปฟ้องร้องให้ภาครัฐใช้กฎหมายมาลงโทษบุคคลนั้นได้

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะความเป็นพลเมืองในด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับคุณธรรมมากที่สุด เพราะว่าความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นเรื่องที่สำคัญต่อบุคคลในการปฏิบัติงาน การดำเนินชีวิตประจำวันที่จะก่อให้เกิดคุณธรรม และจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่นนำไปปฏิบัติที่จะช่วยให้สังคมส่วนรวมมีความเจริญก้าวหน้ารวมทั้งการพัฒนาประเทศสามารถนำไปสู่เป้าหมายให้สำเร็จได้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าปัญหาความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในระบอบประชาธิปไตย นักศึกษาจะให้ความสำคัญในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด เพราะว่า ผลประโยชน์ของสังคมเป็นผลประโยชน์ของสาธารณะที่ทุกคนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน และไม่มีใครที่สามารถแสดงเป็นกรรมสิทธิ์เพียงคนเดียวได้ แต่ทุกคนต้องช่วยกันปกป้อง รักษาผลประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะให้คงอยู่อย่างยั่งยืน และควรให้ภาครัฐดำเนินการทางกฎหมายผู้ที่ทำลายผลประโยชน์สาธารณะโดยเด็ดขาด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่านักศึกษาให้ความสำคัญผลกระทบที่เกิดจากปัญหาความเป็นพลเมืองต่อบุคคลมากที่สุด เพราะว่าในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งกฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองในการแสดงออกในด้านสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล แต่ต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย และถ้าบุคคลใดไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหายบุคคลนั้นสามารถไปฟ้องร้องให้ภาครัฐใช้กฎหมายมาลงโทษบุคคลนั้นได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 นักศึกษาให้ความสำคัญแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะความเป็นพลเมืองในด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับคุณธรรมมากที่สุด เพราะว่าความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นเรื่องที่สำคัญต่อบุคคลในการปฏิบัติงาน การดำเนินชีวิตประจำวันที่จะก่อให้เกิดคุณธรรม และจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่นนำไปปฏิบัติที่จะช่วยให้สังคมส่วนรวมมีความเจริญก้าวหน้ารวมทั้งการพัฒนาประเทศสามารถนำไปสู่เป้าหมายให้สำเร็จได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจะนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ โดยทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ตามข้อเท็จจริงในทิศทางเดียวกันในความคิดเห็นที่เหมือนกัน และแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

1. ประชาชนทุกคนควรให้ความสำคัญในเรื่องผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าในเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัว
2. ในการใช้สิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติงานไม่ควรไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น
3. การปฏิบัติงาน และการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนควรยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะในทางนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนให้ความสำคัญในเรื่องคุณค่า การปกป้อง รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม
2. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมความรู้ให้การศึกษาในการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย
3. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าในการดำเนินชีวิตในสังคมโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา นิตน์พัฒนา และคณะ. (2551). จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2556). นวัตกรรมการเรียนรู้ในสังคมที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: นักวิชาการอาวุโสมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และประธานสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อพัฒนา.
- กุลทิพย์ ศาสตรระจุ. (2551). ความขัดแย้งและการวิวาทในสื่อสังคมของวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2552). การวิจัยเชิงคุณภาพ หลักการและแนวคิด. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ชาย โพธิ์สิตา และคณะ (2554). *รายงานการวิจัยเรื่อง จิตสำนึกสาธารณะสมบัติ: กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ชัยสิทธิ์ เกลิมมีประเสริฐ และคณะ. (2552). *การศึกษาศาสนาปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกและพฤติกรรมของการรักษาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพย์สินส่วนรวม (รายงานการวิจัย). คณะรัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ (2553). *ทฤษฎีไร้ระเบียบกับทางแพร่งของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อุদ্ปัญญา.*
- ชนพรธณ ธาณี. (2549). *การศึกษาชุมชน. ขอนแก่น: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2554). *จิตสำนึกประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2554). *จิตสำนึกในการสร้างงาน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.*
- มานิต มานิตเจริญ. (2552). *จิตสำนึกทางสังคมระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ: เอกศิลป์การพิมพ์.*
- รุ่งรัตน์ เฟื่องสว. (2550). *ปัญหาองค์กร. กรุงเทพฯ: มติชน.*
- วิรัตน์ คาศรีจันทร์. (2554). *จิตสำนึกพลเมืองในบริบทประชาสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2554). *คุณลักษณะพลเมืองดี. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.*
- ศรีประภา เพชรเมศรี. (2554). *จิตสำนึกแห่งวิญญูชน. กรุงเทพฯ: โครงการจัดตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ศูนย์เครือข่ายองค์ความรู้สาธารณะด้านการจัดการทุนมนุษย์. (2558). *โครงการปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิดให้นักเรียนทุนรัฐบาล 2558. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.*
- สยามรัฐ เรืองนาม. (2552). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาในระดับ บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2555). *รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยแห่งชาติ.*
- สุตจิต นิมิตรกุล. (2558). *กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดีในการปกครองที่ดี (Good Governance). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.*
- อริสา สุขสม. (2555). *การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเพื่อชุมชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- Banks, C. A. M. (2004). *Improving multicultural education: Lessons from the intergroup education movement.* New York: Teachers College Press.
- Hahn, L. (1999). *Citizenship education: An empirical study of policy, practices and outcome.* *Oxford Review of Education*, 25, 231–250.
- Hua, C. W. & Wan, K. E., (2011). *Civic Mindedness: Components Correlates and Implications for of Public Service*, Online Available: <http://www.cscollege.gov.sg/Knowledge>.

Smart, D., S. Volet, et al. (2000). *Fostering Social Cohesion in Universities: Bridging the Cultural Divide*.

Canberra, Department of Education Training and Youth Affairs.

Thomson D.M. (1972). Context effects in recognition memory *Journal of verbal Behavior*, 11, 324–332.

Turner, C. S. V. (2000). New faces, new knowledge: As women and minorities join the faculty, they Bring intellectual diversity in pedagogy and in scholarship. *Academe*, 86(5), 34–37.